

O'ZBEKISTONDA EKO TURIZMNI RIVOJLANTIRISH

*Kimyo Xalqaro Universiteti Turizm yo'nalishi
502-guruh talabasi
Yoqubov Jovohir*

Annotatsiya: Ushbu maqola O'zbekistonda ekoturizmning rivojlanishini o'rganib, mamlakatni barqaror sayohatlar uchun ideal manzilga aylantiruvchi tabiiy, iqlimiy va geografik sharoitlarni yoritadi. Tabiatni muhofaza qilish bo'yicha sa'y-harakatlar, jamoatchilik asosidagi turizm loyihalari va barqaror sayohat amaliyotini targ'ib qilish orqali O'zbekiston o'zini mintaqadagi yetakchi ekoturizm yo'nalishi sifatida ko'rsatishga intilmoqda. Maqolada, shuningdek, O'zbekistonda ekoturizmni rivojlantirish bilan bog'liq muammolar va imkoniyatlar ko'rib chiqiladi, mahalliy aholi uchun iqtisodiy manfaatlarni maksimal darajada oshirish bilan birga sohaning uzoq muddatli barqarorligini ta'minlash yo'llari muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: ekologik turizm, iqtisodiy o'sish, turizm, sayyohlik agentliklari, pul.

Аннотация: В данной статье рассматривается развитие экотуризма в Узбекистане, подчеркивая природные, климатические и географические условия, которые делают страну идеальным местом для экологически чистых путешествий. Благодаря природоохранным усилиям, проектам общественного туризма и продвижению устойчивых туристических практик Узбекистан стремится утвердиться в качестве ведущего направления экотуризма в регионе. В статье также рассматриваются проблемы и возможности, связанные с развитием экотуризма в Узбекистане, и обсуждаются пути обеспечения долгосрочной стабильности отрасли при максимизации экономической выгоды для местного населения.

Ключевые слова: экологический туризм, экономический рост, туризм, турфирмы, деньги.

Abstract: This article examines the development of ecotourism in Uzbekistan, highlighting the natural, climatic and geographical conditions that make the country an ideal destination for sustainable travel. Through conservation efforts, community-based tourism projects and the promotion of sustainable travel practices, Uzbekistan is seeking to establish itself as a leading ecotourism destination in the region. The article also examines the problems and opportunities associated with the development of ecotourism in Uzbekistan, and discusses ways to ensure the long-term stability of the industry while maximizing economic benefits for the local population.

Key words: ecological tourism, economic growth, tourism, travel agencies, money.

KIRISH.

O'zbekistonda ekoturizm tobora kuchayib bormoqda, chunki mamlakat o'zining boy tabiiy resurslari va madaniy merosidan atrof-muhitga e'tiborli sayohatchilarni jalb etish maqsadida foydalanmoqda. Barqaror amaliyotlar, jamoatchilik ishtiroki va tabiatni muhofaza qilish bo'yicha sa'y-harakatlarga e'tibor qaratilayotgan O'zbekiston

immersiv va mas'uliyatli sayohat tajribasiga intilayotgan ekoturistlar uchun istiqbolli manzilga aylanib bormoqda. O'zbekistonning qorli tog'lardan tortib keng cho'llarigacha bo'lgan rang-barang landshaftlari ekoturizmni rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Mamlakatning milliy bog'lari, qo'riqxonalari va qo'riqlanadigan hududlarida turli xil o'simlik va hayvonot dunyosi mavjud bo'lib, sayohatchilarga tabiat mo'jizalarini o'rganish va qadrlash uchun noyob va biologik xilma-xil muhit yaratadi. O'zining tabiiy go'zalligidan tashqari, O'zbekiston o'zining boy madaniy merosi va qadimiy tarixi bilan mashhur. [5]

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI.

O'zbekistonda ekoturizm tabiatni o'rganishdan tashqariga chiqadi; u sayohatchilarga mahalliy jamoalar bilan muloqot qilish, an'anaviy tadbirlarda qatnashish va mamlakatning jonli an'analari va urf-odatlariga haqida ma'lumotga ega bo'lish imkoniyatini taqdim etadi, bu esa chinakam immersiv va haqiqiy sayohat tajribasini yaratadi. O'zbekiston hukumati ekoturizm salohiyatini barqaror daromad manbai sifatida e'tirof etib, uning rivojlanishiga ko'maklashish maqsadida turli tashabbuslarni amalga oshirdi. Infratuzilmani takomillashtirish, tabiatni muhofaza qilish bo'yicha sa'y-harakatlar va jamoatchilik imkoniyatlarini kengaytirishga qaratilgan milliy dasturlar tabiiy resurslar va meros ob'ektlarini muhofaza qilishni ta'minlash bilan birga ekoturizm rivojlanishi uchun qulay muhit yaratishga qaratilgan. Ekologik toza turar joylar, tabiat yo'llari va tashrif buyuruvchilar uchun investitsiyalar O'zbekistonda ekoturizm tajribasini oshirmoqda. Barqaror infratuzilmani rivojlantirishni qo'llab-quvvatlash orqali mamlakat nafaqat atrof-muhitga ongli sayohatchilarni jalb qilmoqda, balki atrof-muhitga ta'sirni minimallashtiradigan va mahalliy jamoalar uchun maksimal foyda keltiradigan mas'uliyatli turizm madaniyatini rivojlantirmoqda. O'zbekiston o'zining ekoturizm sektorini rivojlantirishda sezilarli yutuqlarga erishgan bo'lsa-da, cheklangan xabardorlik, salohiyatni oshirish va infratuzilmadagi bo'shliqlar kabi muammolar saqlanib qolmoqda. Ushbu muammolarni hamkorlik, ta'lim va innovatsiyalar orqali hal qilish O'zbekiston ekoturizm sanoatining yanada rivojlanishi va barqarorligi uchun imkoniyatlar yaratadi. O'zbekiston o'zini yetakchi ekoturizm yo'nalishi sifatida ko'rsatishda davom etar ekan, mamlakat o'zining noyob tabiiy va madaniy boyliklarini global auditoriyaga namoyish etish imkoniyatiga ega. Tabiatni muhofaza qilish, barqaror amaliyotlar va jamoatchilik ishtirokiga ustuvor ahamiyat berish orqali O'zbekiston atrof-muhit va meros ob'ektlarini tadqiq qilishga, o'rganishga va o'z hissasini qo'shishga intiluvchi ongli sayohatchilarning yangi avlodini jalb qilishi mumkin. [4]

MUHOKAMA VA NATIJALAR.

Ekoturizmni rivojlantirishdan ko'zlangan maqsad quyidagilardan iborat:
 jahon turistik xizmat bozorida O'zbekistonning ekoturistik salohiyati, tabiiy potentsiali va resurslarini namoyish qilish;
 hududlarning, ayniqsa tabiatning, geotizimlarning ekoturistik resurslari va imkoniyatlaridan yanada samarali foydalanishga qaratilgan ilmiy tadqiqotlar olib borishni rag'batlantirish;
 turizmni rivojlantirishda ekoturizmning ahamiyati va ulushini oshirish;

O‘zbekistonda joriy etilgan turistik faoliyatda ekoturistik xizmatlar sifatini tubdan takomillashtirish va ekoturistik xizmatlar hajmini jadal oshirish;

istiqbolda ekoturizmni rivojlantirishga qaratilgan ilmiy, innovatsion va metodik ishlanmalarni yaratish;

O‘zbekistonning turizm sohasidagi ijobiy qiyofasini shakllantirishda ekoturizm rolini oshirish va h.k.[3]

Tahlillarga ko‘ra, ekoturizm xizmatlarini ko‘rsatayotgan turoperatorlik firmalari asosan, Chimyon-Chorvoq rekreatsiya zonasi doirasida faoliyat ko‘rsatmoqda xolos. Biroq, O‘zbekistonning Hisor, Bobotog‘, Ko‘hitangtog‘ (Surxondaryo), Chaqchar (Qashqadaryo), Nurota (Navoiy-Jizzax), Zarafshon (Samarqand), Turkiston (Jizzax), Oloy (Farg‘ona), Qurama, Chotqol (Namangan) tog‘lari, Qizilqum cho‘lidagi qoldiq tog‘lar, Qizilqum cho‘li, Orol dengizining qurigan tubi va qodiq sho‘r ko‘llar, Ustyurt platosi, Borsa kelmas sho‘rxogi, Mingbuloq botig‘i, Aydarko‘l, Dengizko‘l, Amudaryo va Sirdaryo sohilidagi to‘qaylar, Muruntov kareri va tabiatning noyob yodgorliklari bo‘ylab majmual va mavzuli ekoturlar tashkil etish to‘laqonli yo‘lga qo‘yilmagan. O‘zbekistonda o‘ziga xos joziba va takrorlanmas manzaralarga boy bo‘lgan speleoturizm (g‘or turizmi) katta imkoniyatlarga ega. Ayni paytda O‘zbekistonda 500dan ortiq g‘orlar bo‘lib, ma‘lumotlarga ko‘ra, yetarli turistik infratuzilmaga ega bo‘lmaganligi sababli ularning birortasiga ham ekoturlar tashkil etilmayapti. O‘zbekiston cho‘llari va tekislik hudlarida barxan, dyuna, to‘qay, sho‘rxok, taqir, quduqlarni, shuningdek mahalliy cho‘ponlar yashash tarzini namoyon qiluvchi o‘tovlarni tomosha qilishga qaratilgan tuya sayrini tashkil etish katta imkoniyatlarga ega.[2]

So‘ngi yillarda O‘zbekistonda ekoturizmning ilmiy va metodologik asoslarini ochib berishga qaratilgan bir qator ilmiy izlanishlar olib borildi, nomzodlik va magistrlik dissertatsiyalari himoya qilindi, ilmiy va o‘quv adabiyotlar nashr qilindi. An’anaviy ustoz-shogird tizimida ekoturizm va o‘lkashunoslikning nazariy jihatlari o‘rganildi. Ammo, bu boradagi tahlillar ekoturizm yo‘nalishida tabiatni, geotizimlarni yaxshi biladigan, tabiatda va tabiatning ekstremal sharoitlarida guruhni boshqara oladigan, zurrur bo‘lganda birinchi tibbiy yordamni ko‘rsatish malakasiga ega bo‘lgan bakalavr kadrlar tayyorlash dolzarbligini ko‘rsatmoqda. Sababi, tarixiy turizm, diniy turizm, tibbiyot turizmi, madaniy turizm kabi turizm turlari asosan shahar joylarda, turistik infrastruktura va servis obektlari yetarli joylarda o‘tkazilsa, ekoturlar asosan tabiat qo‘ynida va geotizimlarda olib boriladi, aksariyat ekoturlar ekstremalligi bilan xarakterlanadi.

XULOSA.

Xulosa qilib aytganda, O‘zbekistonda ekoturizmning rivojlanishi barqaror turizm amaliyoti va mas‘uliyatli sayohatlar yo‘lidagi muhim qadamdir. O‘zining tabiiy go‘zalligi, madaniy boyligi va tabiatni asrashga bo‘lgan intilishidan foydalanib, O‘zbekiston ekoturizm bozorida o‘z o‘rniga ega bo‘lmoqda va turizm, tabiat va mahalliy hamjamiyat o‘rtasidagi uyg‘unlikni rivojlantirishda boshqa yo‘nalishlar uchun namuna bo‘lmoqda.[1]

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Tuxliyev I.S., Xaitboyev R., Tursunova G.R. Turizm asoslari. O'quv-uslubiy murakkab. - Samarqand, SamISI, 2013. - 372 b.[1]
2. Qudratov G.H., Pardayev M.Q., Otaboyev R. O'zbekistonda turizm salohiyati va uni rivojlantirishda davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari. // xizmat ko'rsatish va turizm sohalarini rivojlantirish: muammolar va ularning yechimlari. - T.:Iqtisodiyot va moliya, 2008. - b. 61-70.[2]
3. Hayitboyev R., Sattarov A. Turizm marshrutini ishlab chiqish texnologiyasi. Samarqand, 2011 yil.[3]
4. Matyakubov U.R. —Ekologik vaziyatni hisobga olgan holda turizmning samaradorligi takomillashtirish yo'nalishlari va istiqbollari mavzusida. nomzodlik dissertatsiyasining konspekti. – Samarqand, 2011. – 12 b.[4]
5. Halikulov A.N. —Mehmonxonalarda xizmat ko'rsatish sifati va samaradorligini oshirish imkoniyatlar dissertatsiya konspekti. Abstrakt. – Samarqand, 2010. – 25 b.[5]